

Kalejdoskopy

Recenzja książki Pauliny Olechowskiej *Prasa szkolna – teoria, funkcje, tematyka. Analiza na przykładzie województwa zachodniopomorskiego*

Krzysztof Lichtblau, dziennikarz, krytyk literacki, doktorant na Wydziale Filologicznym US

Wydawać się może, że szeroko głoszone hasła o upadku czytelnictwa wśród młodzieży oznaczają także trudną sytuację prasy szkolnej. Jak funkcjonują i jaką rolę pełnią te czasopisma dziś? Na to pytanie odpowiada Paulina Olechowska w książce *Prasa szkolna – teoria, funkcje, tematyka. Analiza na przykładzie województwa zachodniopomorskiego*, która ukazała się w Wydawnictwie Naukowym Uniwersytetu Szczecińskiego.

Przedmiotem zainteresowania badaczki są szkolne czasopisma (tradycyjne, ale i internetowe), które ukazały się w zachodniopomorskich szkołach w latach 2010–2014. W sumie udało jej się zebrać 1341 numerów z 266 dostępnych czasopism, które pochodzą z 237 placówek naszego regionu. Biorąc pod uwagę etapy edukacji: 146 tytułów pochodziło ze szkół podstawowych, 92 z gimnazjów, 78 z zespołów szkół oraz 24 z liceów.

Olechowska przedstawia różne płaszczyzny związane z działalnością tej prasy. Zestawiła między innymi składy zespołów redakcyjnych. Co zaskakujące – również dla autorki – zdecydowaną większość stanowiły dziewczęta. Jak pisze Olechowska: „Fakt, że wydawaniem pism zajmują się przede wszystkim dziewczęta, najczęściej członkinie humanistycznych kół zainteresowań, ma znaczenie w doborze treści pisma, a nierzadko efektem jest i »stereotypizacja« adresatów redagowanych treści” (s. 93). Interesujące wydaje się zdominowanie tej gałęzi aktywności szkol-

nej przez jedną z płci. Warto byłoby przyjrzeć się bliżej tym zależnościom, rozszerzając analizę o sprawdzenie parytetów na innych polach szkolnej działalności.

Autorka bada również historię poszczególnych tytułów. Najdłużej, bo od 1978 roku, ukazuje się „Ekspres Szesnastki” (SP nr 16 w Szczecinie). Oczywiście najkrótszą historię mają pisma działające w gimnazjach, co ma związek z kalendarzem reformy.

Historia czasopism jest ściśle powiązana z wydawcą. Uczniowie cyklicznie przychodzą i odchodzą, skład zespołów redakcyjnych i doświadczenia przekazywane następcom to podstawa istnienia poszczególnych tytułów. Jednak nie mniej ważne jest zaangażowanie opiekunów czasopism i całego grona pedagogicznego. Nie dziwi więc fakt, że w wypadku zdecydowanej większości tytułów wydawcami są same szkoły. Jak skrętnie obliczyła badaczka, aż 206 z 266 analizowanych czasopism wychodzi w szkołach. Zdecydowanie

rzadziej wydawcami są koła zainteresowań (33) i samorządy szkolne (15).

Analizując kolejne tytuły i numery, Olechowska, która sprawnie korzysta z metodologii badania mediów, zauważa, że zachodniopomorskie czasopisma szkolne to głównie „kalejdoskopy” (aż 251, czyli blisko 95% w tej klasyfikacji). Irena Socha, autorka książki *Czasopisma młodzieży szkolnej w Polsce 1918–1930*, wyróżnia jeszcze: „zwierciadła życia szkolnego” oraz „czasopisma o treści specjalnej”. „Kalejdoskopy” to po prostu czasopisma, które szeroko przyglądają się życiu szkoły. Jednak może dziwić fakt, że powstaje mało pism specjalistycznych, choć prawdopodobnie ich utworzenie wiązałoby się z koniecznością powoływania redakcji międzyszkolnych. Rozwiązaniem może być współpraca z ośrodkami akademickimi, co pozwoliłoby kształtować zainteresowania przyszłych studentów.

„Kalejdoskopowość” prasy ma wpływ na najczęściej wybierane gatunki dziennikarskie przez młodych redaktorów i redaktorki. Badaczka odnotowuje, że ponad 90% analizowanych tytułów wykorzystuje: wzmianki, notatki, sprawozdania oraz wiadomości. Bierze się to przede wszystkim z informacyjnego charakteru publikowanych artykułów.

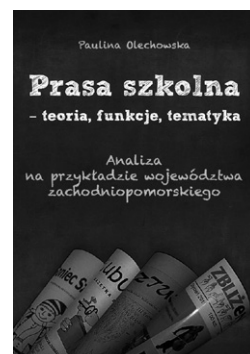
Z socjologicznego punktu widzenia sprawę kluczową stanowi treść tych czasopism. Jest ona obrazem społeczności lokalnej, a także odzwierciedleniem przekroju grupy wiekowej. Najczęściej poruszonymi tematami są te związane ze szkołą. Bardzo ciekawe wydają się wywiady lub teksty przybliżające sylwetki osób, na przykład nauczycieli. Rozmowa z nauczycielem zmniejsza dystans między nim a uczniem. Może być także wykorzystana do zainteresowania środowiska szkolnego danym przedmiotem. Olechowska pisze: „Bunt jest stałym elementem zachowania młodzieży, u jego podstaw leży niezgoda na reguły, niechęć do zaakceptowania narzuconych form i zasad. Wbrew pozorom uczniowie mają jednak świadomość, że nauczyciel i uczniowie są sobie potrzebni” (s. 166).

Czasopisma są w pewnym sensie również swoistym wentylem, który daje ujście emocjom, a przy tym zespala całe środowisko – uczniów i nauczycieli, włączając władze szkoły i rodziców. Uczniowie piszą o: stosunkach międzyludzkich, konfliktach pokoleń, dorastaniu i poszukiwaniu swojego miejsca w społeczeństwie.

Istotnymi tematami są również te, które wychodzą poza szkolne mury. Autorka ze smutkiem zauważa, że dziś dominują komputer, technologie informatyczne oraz media: „Wśród wymienianych form spędzania wolnego czasu brakuje na przykład malarstwa czy pisania wierszy, czyli tych pasji, które byłyby wyrazem własnej ekspresji, twórczości” (s. 168). Skupiając się zaś na czytelnictwie, zauważa: „Brak odniesień w twórczości prasowej do literatury należy uznać za symptom kryzysu współczesnej szkoły, która nie potrafi poradzić sobie z impasem czytelnictwa i deprecjacją szkolnych lektur” (s. 160).

Prasa szkolna – teoria, funkcje, tematyka to rzetelnie opracowana monografia zachodniopomorskiej prasy, która może być inspiracją do tworzenia nowych działań wewnątrzszkolnych, ale również rozszerzenia analizy o kolejne kryteria. Autorka przedstawia stan badań i różne metodologie badawcze. W publikacji mogłoby się także znaleźć zestawienie zachodniopomorskiej prasy w kontekście historycznym, które dałoby początek rozważaniom socjologicznym. Jak zmieniła się szkoła? Co cechuje jej współczesny obraz? Co różni uczniów końca XX wieku od dzisiejszych? Jak zmieniają się status i obowiązki nauczyciela?

Paulina Olechowska,
Prasa szkolna – teoria, funkcje, tematyka. Analiza na przykładzie województwa zachodniopomorskiego. Szczecin: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego 2015, 297 s.

KL